

Αφιέρωμα: 100 χρόνια ΓΣΕΕ

Ρήξη και ενσωμάτωση - τομές και συνέχειες

Το σύντομο αυτό αφιέρωμα των *Τετραδίων Μαρξισμού* στην ιστορία του εργατικού κινήματος, με αφορμή τη συμπλήρωση των εκατό χρόνων από την ίδρυση της ΓΣΕΕ, *επιχειρεί να ανοίξει* τη συζήτηση σχετικά με την ανάγκη αναγέννησης και ταξικής ανασυγκρότησης του εργατικού κινήματος στο σήμερα. Εστιάζοντας σε διαφορετικές περιόδους και γεγονότα σταθμούς, τα άρθρα που ακολουθούν προσπαθούν να καταδείξουν και να αποτιμήσουν τις προσπάθειες αποτελεσματικής οργάνωσης του εργατικού κινήματος, εξετάζοντας τις τομές και τις συνέχειες στην ιστορία του. Η αποτίμηση αυτή γίνεται με βάση τρία στοιχεία: πρώτον, τις μορφές συντονισμού και δράσης που αναπτύχθηκαν στο ελληνικό εργατικό κίνημα· δεύτερον, η σχέση του με το κράτος και οι προσπάθειες ανεξαρτησίας της οργάνωσης των εργαζομένων· τρίτον, η κριτική αποτίμηση της στάσης της κομμουνιστικής αριστεράς.

Το αφιέρωμα ξεκινάει με τη διαμόρφωση του ελληνικού εργατικού κινήματος στις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι και την ίδρυση της ΓΣΕΕ. Το κείμενο του **Νίκου Αλέξη** αντιπαράκειται με την αντιδιαλεκτική παράδοση της πολιτικής ιστορίας που αντιλαμβάνεται την πρώτη διαδρομή του εργατικού κινήματος ως μια γραμμική «πορεία από την ανωριμότητα στην ωρίμανση». Το άρθρο αναδεικνύει τη σημασία της αλληλεπίδρασης μεταξύ ταξικών σωματείων και των συντεχνιών, η οποία οδήγησε σε ποικίλες και πρωτότυπες μορφές δράσης. Έμφαση δίνεται σε γεγονότα-τομές που

χαρακτήρισαν τους βίαιους και ραγδαίους μετασχηματισμούς –οι οποίοι έφεραν στην επιφάνεια «υπόκωφες διαδικασίες» που λάμβαναν χώρα στο συντεχνιακό και το ταξικό εργατικό κίνημα της περιόδου– με επίκεντρο το κίνημα στο Γουδί. Καταλυτικό ρόλο στις εξελίξεις φαίνεται να έπαιξε η προσάρτηση των νέων εδαφών και η ταξική-διεθνιστική δράση και αντίληψη της Φεντερασιόν στο πλαίσιο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και της Οκτωβριανής Επανάστασης. Μέσα από αυτά τα γεγονότα-τομές αναδεικνύεται πώς η ανάγκη συντονισμού του αγώνα των εργαζομένων και η σύγκρουση μεταξύ των σοσιαλιστικών και των κορπορατιστικών-βενιζελικών ιδεών διαμόρφωσαν την αντιφατική πορεία συγκρότησης της ΓΣΕΕ.

Οι δύο αυτές τάσεις συνεχίζουν να είναι παρούσες, με διαφορετικούς τρόπους και κατά τις δεκαετίες που ακολουθούν. Η ΓΣΕΕ αποσυνδέεται από το ΣΕΚΕ, μέσα σε μια περίοδο ωμών κρατικών-κυβερνητικών παρεμβάσεων και καταστολής, που ενέτειναν τις εσωτερικές τριβές. Η καταστολή κορυφώνεται με το μεταξικό καθεστώς, που υποτάσσει πλήρως τα σωματεία στο κράτος. Μέχρι και την δικτατορία κυριαρχεί ο κρατικός συνδικαλισμός, ο αντικομμουνισμός και η συνεργασία με παρακρατικούς και εργοδοτικούς μηχανισμούς. Λαμπρές εξαιρέσεις αποτελούν αφενός το εργατικό κίνημα στην Κατοχή που, υπό την καθοδήγηση του ΕΑΜ, καταφέρνει να συντονίσει ηρωικούς αγώνες, με αποκορύφωμα την ακύρωση της της επιστράτευσης

του 1943' αφετέρου η κίνηση των «115» Συνεργαζόμενων Εργατοϋπαλληλικών Ομοσπονδιών, που προσπάθησε να οικοδομήσει έναν αντιπαραθετικό με τον κρατικό συνδικαλισμό της ΓΣΕΕ συντονισμό σωματείων.

Η ήττα και των δύο αυτών μεγάλων προσπαθειών αναδεικνύει τον ρόλο του κράτους στις καπιταλιστικές αναδιαρθρώσεις που έλαβαν χώρα από τη δεκαετία του 1950 μέχρι τη δεκαετία του 1980. Το άρθρο της **Γεωργίας Δούκουρη** εστιάζει στην πρώτη περίοδο της μεταπολίτευσης, αναλύοντας τις καπιταλιστικές αναδιαρθρώσεις και τις αστικές πολιτικές διαχείρισης της καπιταλιστικής κρίσης της δεκαετίας του 1970, με στόχο τη μεγιστοποίηση των όρων παραγωγής υπεραξίας. Σε αυτό το πλαίσιο, εξετάζεται η –σαφώς επηρεασμένη από τον Μάη του '68 και τον ιταλικό εργατισμό– συγκρότηση του κινήματος των εργοστασιακών σωματείων και επιτροπών, το οποίο γίνεται αντιληπτό ως προσπάθεια εκδημοκρατισμού, ταξικής αναγέννησης και «απογραφειοκρατικοποίησης» του εργατικού κινήματος της περιόδου. Επιπλέον, περιγράφονται οι λόγοι μαζικοποίησης του κινήματος, το πολιτικό περιεχόμενο, αλλά και τα όριά του, ιδιαίτερα στο επίπεδο του συντονισμού. Αναδεικνύονται όμως και οι αδυναμίες της κομμουνιστικής Αριστεράς να συνδεθεί με αυτό έγκαιρα. Τελικά, μετά από μια περίοδο σκληρής καταστολής το ΠΑΣΟΚ αυτοπροβάλλεται ως ο δημοκρατικός εκφραστής του που στόχευε στην αυτοοργάνωση του εργοστασίου,

ενσωματώνοντας το κίνημα, με την πρόωψη της λογικής των συμμετοχικών (κορπορατιστικών) συστημάτων του δυτικοευρωπαϊκού καπιταλισμού.

Το τελευταίο άρθρο του αφιερώματος αφορά μια διάσταση που είχε υποτιμηθεί από τις απαρχές του εργατικού κινήματος: το ζήτημα της οργάνωσης του εφεδρικού στρατού εργασίας. Το άρθρο του **Δημήτρη Κασορίδα** καταπιάνεται με τις προσπάθειες οργάνωσης του κινήματος των ανέργων και υποαπασχολούμενων. Πεδίο εστίασης αποτελούν οι τρεις ιστορικές περιόδους κατά τις οποίες έλαβαν χώρα οι πιο συγκροτημένες προσπάθειες οργάνωσης του κόσμου της ανεργίας και της υποαπασχόλησης, δηλαδή η περίοδος του Μεσοπολέμου, η δεκαετία του 1990 και η περίοδος της παρούσας κρίσης του καπιταλισμού. Στόχος του άρθρου είναι η καταγραφή των πρακτικών, των τρόπων οργάνωσης, η αιτιματολογία και οι κατακτήσεις τους ανά περίοδο, ώστε αντλώντας από την εμπειρία του παρόντος και του παρελθόντος να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για το στρατηγικής σημασίας ζήτημα της ανεργίας. Ωστόσο, αναφορά γίνεται και στη θεωρητική συμβολή του Π. Πουλιόπουλου η οποία μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμο εργαλείο σε αυτή την προσπάθεια. Το άρθρο κλείνει με την κωδικοποίηση προγραμματικών στοιχείων που άπτονται του ζητήματος της ανεργίας, αλλά και με ορισμένες προτάσεις σχετικά με την αναπροσαρμογή των οργανωτικών δομών του εργατικού κινήματος. **Τ**